

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vanhempainpäivärahaajalta suoritettavien vuosilomakustannusten korvaamisesta työnantajalle

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että äitiys- ja vanhempainloma-ajalta maksettavasta vuosilomapalkasta eri työnantajille aiheutuvia kustannuksia tasataan. Jos työnantaja on äitiys- ja vanhempainrahakaudella suorittanut työntekijälle kertynyttä vuosilomapalkkaa tai lomakorvausta, työnantajalla on oikeus saada korvausta jokaiselta kalenterikuukaudelta, jolta vuosilomaa on kertynyt ja vuosilomakorvausta on suoritettu. Korvausta maksetaan 2,5 päivältä kalenterikuukaudelta ja kuitenkin enintään se määrä, minkä työnantaja vuosilomapalkkana tai lomakorvauksena on maksanut.

Uudistuksesta sairausvakuutusjärjestelmälle

aiheutuvat kustannukset rahoitettaisiin työnantajan sairausvakuutusmaksulla. Vuonna 1995, jolloin vuotuiset kustannukset ovat 365 miljoonaa markkaa, olisi kaikkien työnantajien sairausvakuutusmaksua korotettava 0,15 prosenttiyksiköllä.

Esitys liittyy kevään 1993 työmarkkinaratkaisuun vuosilomalainsäädäntöä koskevilta osin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1994 ja sitä sovelletaan ensimmäisen kerran sanottuna päivänä alka-vaan lomanmääräytymisvuoteen.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Vuosilomalainsäädännön mukaan työntekijälle kertyy vuosilomaa myös hänen saadessaan sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityisäitiys-, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa. Työntekijän oikeus tältä ajalta kertyvään vuosilomaan on ollut voimassa jo vuodesta 1964 lukien. Tällöin äitiysloma oli nykyiseen 263 päivän pituiseen äitiys- ja vanhempainrahakautteen nähden huomattavan lyhyt. Vanhempainloman pidentyminen on lisännyt naisvaltaisten alojen työnantajakohtaisia kustannuksia. Kun lisääntyvässä määrin ollaan alettu kiinnittää huomiota välillisten työvoimakustannusten suuruuteen, on etenkin näiden alojen työnantajat kokeneet maksurasituksen epäoikeudenmukaiseksi. Toisaalta myös työntekijöiden palkkaamiseen liittyvät kysymykset työntekijöiden sukupuolen

perusteella ovat nousseet tässä yhteydessä esille.

Tarve tasoittaa naisvaltaisten alojen maksurasitusta työnantajien kesken on ollut esillä usean vuoden ajan. Asiaa on selvittänyt sosiaali- ja terveysministeriön kaksi eri työryhmää (Vanhempainrahatyöryhmä (VARA 1989 STM:1990:9) ja Lapsen hoitoajan sosiaaliturvaa selvittävä työryhmä (LASSO STM:1992:18). Kevään 1993 työmarkkinaratkaisussa yksityisen puolen työnantajajärjestöt sekä kaikki työntekijäjärjestöt sopivat vuosilomalainsäädäntöä koskevalta osin, että mahdollisimman nopeasti käynnistettävissä kolmikantaisissa jatkovalmisteluissa ratkaistaan äitiys-, vanhempain- ja isyysloman ajalta aiheutuva vuosilomakustannusten korvaus siten, että kustannukset rahoitetaan uuden järjestelmän voimaantullessa sairausvakuutusjärjestelmän kautta työn-

antajien maksuosuuksia korottamalla. Valtion talousarvioesityksen 1994 mukaiset kolmikantaneuvottelut vanhempainraha-ajalta kertyvien vuosilomakustannusten rahoittamiseksi nykyistä tasapuolisemmin aloitettiin vuoden 1993 syksyllä.

1.2. Ehdotetut muutokset

Esityksen mukaan työnantajalla on oikeus saada korvausta jokaiselta kalenterikuukaudelta, jolta työntekijälle on kertynyt vuosilomaa erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahakaudelta. Korvauksen edellytyksenä olisi, että näitä päivärahopäiviä olisi kalenterikuukaudessa vähintään 14. Työnantajalle maksettavan korvauksen suuruus olisi päivää kohden työntekijälle vuosiloman kertymisajalta maksetun erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainpäivärahan suuruinen. Sitä maksettaisiin 2,5 päivältä kalenterikuukaudessa, ei kuitenkaan enempää kuin, mitä työnantaja on maksanut vuosilomapalkkana tai lomakorvauksena. Mikäli työntekijä on vanhempainpäivärahakaudella työssä, työnantajalla ei olisi kuitenkaan oikeutta korvaukseen.

Korvauksen työnantaja saisi kansaneläkelaitokselta. Sitä maksettaisiin jälkikäteen työnantajan maksettua kokonaisuudessaan lomanmääräytymisvuotta koskevan vuosilomapalkan tai lomakorvauksen. Säästöväpään lomapalkkaa järjestely ei koskisi. Korvauksen maksamista koskevat samat sairausvakuutuslain säännökset, mitkä ovat voimassa silloin kun työnantaja hakee korvausta joko sairausajalta tai äitiysloman ajalta maksamastaan palkasta. Työnantajalla on oikeus saada takaisin suoritamastaan vuosilomapalkasta tai lomakorvauksesta sosiaaliturvamaksu niinkuin työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa säädetään.

Uudesta järjestelystä aiheutuisi noin 365 miljoonan markan suuruiset vuotuiset lisäkustannukset. Vuonna 1995 sairausvakuutusjärjestelmälle aiheutuvat lisäkustannukset ovat arviolta noin 300 miljoonaa markkaa. Koska tämä erä tasattaisiin työnantajien kesken, se merkitsisi kaikkien työnantajien sairausvakuutusmaksun korotustarvetta 0,15 prosenttiyksiköllä. Lähivuosien kustannukset riippuisivat vanhempainlomien pituuksista ja työllisyystilanteista.

2. Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Työhön ovat osallistuneet työministeriö, kansaneläkelaitos ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto, Liiketyönantajain Keskusliitto, Toimihenkilökeskujärjestö STTK, Valtion työmarkkinalaitos ja Kunnallinen työmarkkinalaitos. Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliiton ja Valtion työmarkkinalaitoksen mukaan ehdotettu lainmuutos ehdotetussa muodossa ei työnantajien keskinäisten kustannusten tasaamisen kannalta ole tarkoituksenmukainen.

3. Voimaantulo

Järjestelmää on tarkoitus toteuttaa ensimmäisen kerran vuoden 1994 huhtikuun alusta alkavalta lomanmääräytymisvuodelta. Sen vuoksi laki vanhempainraha-ajalta suoritettavien vuosilomakustannusten korvaamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1994.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vanhempainpäiväraha-ajalta suoritettavien vuosilomakustannusten korvaamisesta työnantajalle

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Jos työnantaja on suorittanut työntekijälle vuosilomapalkkaa tai lomakorvausta siltä ajalta, jolta työntekijä, olematta työssä, on saanut sairausvakuutuslaissa (364/63) tarkoitettua erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, työnantajalla on oikeus saada korvausta sairausvakuutusjärjestelmästä siten kuin tässä laissa säädetään. Tätä lakia sovelletaan myös virkasuhteeseen.

2 §

Työnantajalla on oikeus saada korvausta jokaiselta kalenterikuukaudelta, jolta vuosilomaa on kertynyt 1 §:ssä tarkoiteltua ajalta edellyttäen, että päivärahapäiviä on kalenterikuukautena vähintään 14.

Korvausta maksetaan 2,5 päivältä kalenterikuukaudelta.

Korvaus on päivää kohden työntekijälle vuosiloman kertymisajalta maksetun erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan suuruinen. Korvausta ei makseta enempää kuin se määrä, minkä työnantaja on ollut velvollinen maksamaan vuosilomapalkkana tai lomakorvauksena.

3 §

Korvausta on haettava kansaneläkelaitokselta. Korvaus maksetaan jälkikäteen työnantajan maksettua kokonaisuudessaan lomanmääräytymisvuotta koskevan vuosilomapalkan tai lomakorvauksen.

Korvauksen hakemisessa, maksamisessa ja muutoksenhaussa menetellään, siten kuin sairausvakuutuslaissa säädetään työnantajan oikeudesta saada korvausta maksamastaan palasta.

4 §

Tästä laista aiheutuvat kustannukset rahoitetaan työnantajan sairausvakuutusmaksulla. Työnantajalla on oikeus saada takaisin 1 §:ssä tarkoitettua vuosilomapalkasta tai lomakorvauksesta suorittamansa sosiaaliturvamaksu siten kuin työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa säädetään.

5 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1994 ja sitä sovelletaan ensimmäisen kerran sanottuna päivänä alkavaan lomanmääräytymisvuoteen.

Helsingissä 25 päivänä helmikuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

